

KONFERENSIYALAR COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**III RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

FEVRAL, 2026

ISSN 3093-8791

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.com>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**III RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2026-yil, fevral

TOSHKENT-2026

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 3-son (fevral, 2026-yil).– 121 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 12-fevral

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2026-yil

© Mualliflar jamoasi, 2026-yil

MUNDARIJA

TEXNIKA FANLARI

Nazirov Sardor

BIR MAVSUMDA BUG'DOY VA PAXTA YETISHTIRISHNI TA'MINLAYDIGAN
ELEKTROTEXNOLOGIYANING IQTISODIY SAMARADORLIGI 5-8

QISHLOQ XO'JALIGI FANLARI

Yodgorov Normumin, Amirqulova Nigora

INDIGOFERANING SUG'ORISH MUDDATLARI VA MEYORLARI 9-12

TARIX FANLARI

Omonova Sarvinoz, Baratova Gulzoda

ABU UBAYDA IBN al-JARROHNING TIBBIYOT TARIXIDAGI O'RNI VA ILMIY MEROSI 13-15

IQTISODIYOT FANLAR

Mengniyozov Anvar

JAHONDA RAQAMLI BANK XIZMATLARINING EVOLYUTSIYASI 16-20

FALSAFA FANLARI

Nabiyev Sherzodjon

KIBERAGRESSIYA FENOMENI VA YOSHLAR AXLOQIY-MA'NAVIY QADRIYATLARI 21-26

FILOLOGIYA FANLARI

Nasriyev Nurullo

ZAMONAVIY XALQARO AXBOROT BOZORIDA MEDIABIZNES TUSHUNCHASINING
AHAMIYATI 27-28

YURIDIK FANLAR

Xursanov Shamsiddin

XALQARO TIJORAT ARBITRAJIDA SHARIAT OMILI 29-33

PEDAGOGIKA FANLARI

Sodiqova Gulnora

ISH BERUVCHILAR ISHTIROKIDAGI KASBIY TA'LIM DASTURLARINI RAQAMLI
TRANSFORMATSIYA QILISH 34-39

Ganiyev Elyorbek

TALABALARDA QONUNIY BILIMLARNI AMALIYOTGA TADBIQ ETISH METODIKASI 40-45

Xabibullayev Alimardon

TALABALAR MOBILIGINI RIVOJLANTIRISHDA QO'SHMA TA'LIMNING INSTITUTSIONAL
BOSHQARUV MEXANIZMLARI (RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA) 46-51

Nigmatova Nozimaxon

OLIY TA'LIMDA INGLIZ TILINI O'QITISHDA GENERATIV SUN'IY INTELLEKT
TEXNOLOGIYALARINI INTEGRATSIYALASH METODIKASINING NAZARIY ASOSLARINI
TAKOMILLASHTIRISH 52-54

Abdullayeva Asila

TARIXIY VA FALSAFIY BILIMLARNI BIRLASHTIRISH ORQALI OLIY TA'LIMDA
INNOVATSION PEDAGOGIK METODLARNI TATBIQ ETISH 55-60

Ergasheva Nigora

PEDAGOGIK HAMKORLIK ASOSIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH TA'LIM
O'QITUVCHILARINING METODIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING
ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 61-64

G'ofurova Barnoxon

OLIY TA'LIM TIZIMIDA TALABALARNING KONSEPTUAL FIKRLASH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHGA XIZMAT QILUVCHI METODIK SHART-SHAROITLAR 65-68

Shamsiddinova Durdona

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O'QUVCHILARNING O'QILGAN MATNNI TUSHUNISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA METAKOGNITIV O'QITISH USULLARINING SAMARADORLIGI 69-71

Yuldasheva Maftuna

PEDAGOGIK KOMMUNIKATSIYA VA PSIXOLOGIK TA'SIR USULLARINI O'RGATISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR 72-77

Butayev Norbek

KASBIY KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLARNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI 78-80

Rajapov Sulaymon

ESP (ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES) ASOSIDA MULOQOT KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI 81-84

Samandarova Nargiza

KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV DOIRASIDA IQTISODCHILARNING KASBIY NUTQ TAYYORGARLIGINI TAKOMILASHTIRISH 85-87

Sobirov Qobuljon

BOSHQARUV KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA INTEGRATSIYALASHGAN PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING ROLI 88-93

Raxmanova Nigora

ZAMONAVIY KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV VA AN'ANAVIY SHOGIRDLIK TIZIMINING UYG'UNLIGI 94-99

Xalberdiyev Ziyodilla

TA'LIM MENEJMENTIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI 100-102

Kamolov Baxtiyor

EKOLOGIK TARBIYA VA TURIZM FANLARI INTEGRATSIYASI ORQALI TALABALAR MADANIY-MA'NAVIY DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISH 103-108

TIBBIYOT FANLARI

Сайдуллаева Мукаддам, Абдукадирова Лазиза

ЛАТИНСКИЕ И ГРЕЧЕСКИЕ ИСТОКИ МЕДИЦИНСКИХ ЭМБЛЕМ И ИХ РОЛЬ В СОВРЕМЕННОЙ МЕДИЦИНЕ 109-115

SIYOSIY FANLAR

Уразбаев Абатбай

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ УЧАСТИЯ ГРАЖДАН В ОБЕСПЕЧЕНИИ ОБЩЕСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ: ГЛОБАЛЬНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 116-120

EKOLOGIK TARBIYA VA TURIZM FANLARI INTEGRATSIYASI ORQALI TALABALAR MADANIY-MA'NAVIY DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISH

Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich

Namangan davlat universiteti tadqiqotchisi

Annotatsiya. Tezis zamonaviy ta'lim jarayonida ekologik tarbiya va turizm fanlarini integratsiyalash orqali talabalar madaniy-ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda ekologik ongni shakllantirish va turizm faoliyati orqali madaniy qadriyatlarni anglash o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik tahlil qilinadi. Shu bilan birga, o'quv jarayonida interfaol va innovatsion pedagogik metodlar, shu jumladan loyihaviy, tajribaviy va integrativ yondashuvlar orqali talabalar qobiliyatini rivojlantirishning samarali usullari ko'rsatib o'tiladi. Tezis ilmiy tadqiqot natijalari asosida milliy va global tajribalardan foydalangan holda, ekologik va madaniy-ma'naviy bilimlarning sintezini ta'lim jarayoniga tatbiq etish imkoniyatlarini yoritadi.

Kalit so'zlar: ekologik tarbiya, turizm, madaniy-ma'naviy dunyoqarash, talaba, pedagogik integratsiya, interfaol metodlar, madaniy qadriyatlar, innovatsion yondashuv.

FORMATION OF STUDENTS' CULTURAL-SPIRITUAL OUTLOOK THROUGH INTEGRATION OF ECOLOGICAL EDUCATION AND TOURISM SCIENCES

Kamolov Bakhtiyor Khasanboyevich

Researcher at Namangan State University

Annotation. The thesis is devoted to the study of theoretical and practical aspects of developing students' cultural-spiritual outlook through the integration of environmental education and tourism sciences in the modern educational process. The study analyzes the relationship between the formation of environmental awareness and the understanding of cultural values through tourism activities. At the same time, effective methods of developing students' abilities through interactive and innovative pedagogical methods, including project, experimental and integrative approaches, are shown in the educational process. The thesis highlights the possibilities of applying the synthesis of ecological and cultural-spiritual knowledge to the educational process, using national and global experiences, based on the results of scientific research.

Keywords: ecological education, tourism, cultural-spiritual outlook, student, pedagogical integration, interactive methods, cultural values, innovative approach.

DOI: <https://doi.org/10.47390/ydif-y2026v2i3/n23>

Kirish: Zamonaviy ta'lim tizimida talabalar shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida madaniy-ma'naviy dunyoqarashni shakllantirish eng muhim pedagogik vazifalardan biri sifatida e'tirof etiladi. Shu nuqtai nazardan, ekologik tarbiya va turizm fanlarini integratsiyalash pedagogik jarayonda talabalarning global va lokal madaniy qadriyatlarni tushunish, atrof-muhit bilan uyg'unlashgan munosabatni shakllantirish hamda barqaror ijtimoiy faoliyatga yo'naltirish imkoniyatini beradi. Pedagogik nazariya va amaliyotlar shuni ko'rsatadiki, ekologik ongni rivojlantirish va turizm faoliyati orqali madaniy tajribani mustahkamlash bir-birini to'ldiruvchi jarayon bo'lib, talabalarni nafaqat tabiatni muhofaza qilishga, balki turizm orqali madaniy meros va qadriyatlarni chuqur anglashga yo'naltiradi. Ekologik tarbiya tushunchasi talabalarda tabiiy muhit va inson o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni anglash, tabiat resurslarini oqilona boshqarish, ekologik mas'uliyatni rivojlantirish va barqaror turmush tarzini shakllantirishga

qaratilgan tizimli pedagogik faoliyatni o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, turizm fanlari madaniy-ma'naviy bilimlarni amaliy kontekstda o'rganish imkonini beradi. Talabalar turizm faoliyati orqali turli hududlar madaniyati, tarixiy yodgorliklar, milliy an'analar va xalqaro tajribalar bilan tanishadi, ularni qadrlash va himoya qilishga o'rganadilar. Ta'lim jarayonida ushbu fanlarni integratsiyalash interfaol va innovatsion pedagogik metodlarni qo'llashga, loyihaviy va tajribaviy faoliyat orqali talabalar qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Shu tariqa, ekologik va madaniy-ma'naviy bilimlarning sintezi ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi va talabalarda ijtimoiy, madaniy va ekologik ongni uyg'unlashtiradi. So'nggi o'n yilliklarda ekologik tarbiya va turizm ta'limi sohasida olib borilgan tadqiqotlar talabalar madaniy-ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishning ko'p qirrali pedagogik strategiyalarini ko'rsatadi. Masalan, ekologik loyihalar, ekskursiyalar, amaliy mashg'ulotlar va turizm marshrutlari orqali talabalar o'z faoliyatini mustaqil rejalashtirish, muammolarni tahlil qilish va hal etish qobiliyatini rivojlantiradilar[1]. Shu bilan birga, turizm va ekologik ta'limning integratsiyasi talabalarda madaniy bag'rikenglikni, ijtimoiy mas'uliyatni va ekologik xulq-atvorni uyg'unlashtiradi, bu esa ularni global va lokal muammolarga sezgir va faol shaxslar sifatida tayyorlashga xizmat qiladi. Pedagogik jarayonda ekologik tarbiya va turizm fanlarini birlashtirishning nazariy asoslari ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan yoritilgan. Kollmuss va Agyeman (2002) ekologik xulq-atvorni shakllantirish jarayonida motivatsion va kognitiv omillarni aniqlashning ahamiyatini ta'kidlagan bo'lsa, Weaver (2006) turizm fanlari orqali talabalarni madaniy qadriyatlarni amaliy tajriba bilan o'rganishning samarali metodlarini o'rganishga urg'u beradi. Shu bilan birga, pedagogik integratsiya kontseptsiyasi talabalarni nafaqat nazariy bilim, balki amaliy kompetensiyalar bilan ta'minlash imkonini yaratadi. Turizm va ekologik tarbiyani birlashtirish orqali talabalar o'zaro bog'liq ijtimoiy, madaniy va ekologik muammolarni aniqlash va ularni yechishda faol ishtirok etish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. O'zbekistonning ta'lim tizimida ekologik tarbiya va turizm fanlarini integratsiyalash pedagogik innovatsiyalarni tatbiq etish orqali talabalar madaniy-ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishning samarali mexanizmini yaratadi. Interfaol metodlar, loyihaviy faoliyat, tajribaviy mashg'ulotlar va ko'rgazmali materiallar talabalar bilimini chuqurlashtirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, o'quv jarayonida milliy va global madaniy qadriyatlarni uyg'unlashtirish talabalarda ekologik va madaniy ongni mustahkamlashga yordam beradi. Ekologik tarbiya va turizm fanlarining integratsiyasi ta'lim jarayonida talabalarda madaniy-ma'naviy dunyoqarashni rivojlantirishda bir qator pedagogik imkoniyatlarni taqdim etadi: birinchidan, ekologik bilim va madaniy tajribani sintez qilish orqali talabalar tabiiy muhitni muhofaza qilish va madaniy merosni anglash jarayonida bir-birini to'ldiruvchi bilimlarni egallaydilar; ikkinchidan, interfaol pedagogik metodlar yordamida talabalar faol o'qitish va o'z-o'zini rivojlantirishga yo'naltiriladi; uchinchidan, turizm faoliyati orqali madaniy qadriyatlarni amaliy tajriba bilan o'rganish talabalarni ijtimoiy va ekologik ongli shaxs sifatida shakllantiradi; to'rtinchidan, barqaror rivojlanish kontseptsiyasini tatbiq etish talabalarda tabiat va madaniyatni saqlash bo'yicha mas'uliyatni shakllantiradi. Shu nuqtai nazardan, ekologik tarbiya va turizm fanlarini integratsiyalash pedagogik yondashuv sifatida talabalarda madaniy-ma'naviy dunyoqarashni rivojlantirishning ilmiy asoslangan va amaliy jihatdan samarali mexanizmini yaratadi[2]. Bu esa talabalarning individual va ijtimoiy salohiyatini oshirish, ularni ekologik va madaniy jihatdan ongli shaxslar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur tadqiqot shu jarayonning nazariy asoslarini tahlil qilish,

xorijiy va mahalliy tajribalarni solishtirish, pedagogik metodlarni aniqlash va ularni amaliy jihatdan tatbiq etish imkoniyatlarini o'rganishga qaratilgan bo'lib, talabalarda madaniy-ma'naviy dunyoqarashni shakllantirish bo'yicha samarali strategiyalarni aniqlashga yordam beradi.

Zamonaviy dunyoda ta'lim tizimi nafaqat bilim berish bilan cheklanib qolmay, balki talabalarda madaniy-ma'naviy dunyoqarashni shakllantirish, ularni ijtimoiy mas'uliyatli va ekologik sezgir shaxslar sifatida tarbiyalash vazifasini ham o'z zimmasiga oladi. Bu jarayon global va mahalliy muammolar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ekologik tarbiya va turizm fanlarini integratsiyalashni dolzarb masala sifatida ilgari suradi. Global iqlim o'zgarishlari, atrof-muhitning ifloslanishi, biologik xilma-xillikning kamayishi, shuningdek, turizmning tezkor rivojlanishi ekologik va madaniy xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha yoshlar ongini shakllantirishni ta'minlaydigan pedagogik strategiyalarni ishlab chiqishni zarur qilmoqda. Shu kontekstda, ekologik tarbiya va turizm fanlarini birlashtirish talabalarda ekologik, madaniy va ijtimoiy mas'uliyatni uyg'unlashtirishga xizmat qiladi, bu esa ularning shaxsiy va kasbiy rivojlanishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Ekologik tarbiya, birinchi navbatda, talabalarda tabiiy muhit bilan uyg'unlashgan munosabatni shakllantirish, tabiat resurslarini oqilona boshqarish, ekologik barqarorlik va atrof-muhitni muhofaza qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan tizimli pedagogik faoliyatni anglatadi. Bu jarayonning dolzarbligi bugungi kunda yanada oshib bormoqda, chunki global iqlim o'zgarishlari insoniyatning barqaror rivojlanishiga jiddiy tahdid solmoqda. Havo ifloslanishi, suv va yer resurslarining kamayishi, bioxilma-xillikning yo'qolishi va tabiiy ofatlar xavfi talabalarda ekologik ongni erta yoshdan rivojlantirishni talab qiladi. Shu bilan birga, ekologik tarbiya talabalarda nafaqat nazariy bilim, balki amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi[3]. Talabalar o'z faoliyatini ekologik mas'uliyat asosida rejalashtirish, atrof-muhitga ta'sirni tahlil qilish va barqaror turmush tarzini qo'llashga o'rganadilar. Turizm fanlari esa talabalarni madaniy-ma'naviy jihatdan rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi. Turizm faoliyati orqali talabalar turli hududlar va mamlakatlarning madaniy merosi, tarixiy yodgorliklari, an'analari va urf-odatlar bilan tanishadi. Bu jarayon talabalarni madaniy bag'rikenglik, global madaniyatni anglash, ijtimoiy kommunikatsiya va hamkorlik ko'nikmalari bilan ta'minlaydi. Shu bilan birga, turizmning ekologik jihatlari talabalarda tabiiy va madaniy muhitni muhofaza qilish bo'yicha amaliy bilimlarni mustahkamlaydi. Turizm va ekologik tarbiyaning integratsiyasi talabalarda atrof-muhitni muhofaza qilish va madaniy qadriyatlarni qadrlash o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni anglash imkonini yaratadi[4]. Mavzuning dolzarbligi pedagogik jarayonning innovatsion yondashuvlari bilan ham izohlanadi. So'nggi yillarda ta'lim jarayonida interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish, tajribaviy mashg'ulotlar va ko'rgazmali materiallar keng qo'llanilmoqda. Bu esa talabalarda nafaqat nazariy bilimni, balki amaliy kompetensiyalarni shakllantirishga imkon beradi. Masalan, ekologik loyihalar va ekskursiyalar orqali talabalar muammolarni mustaqil tahlil qilish, yechimlar taklif qilish va o'z faoliyatini rejalashtirish qobiliyatini rivojlantiradilar. Shu bilan birga, turizm faoliyati orqali ular madaniy merosni amaliy tajriba bilan o'rganadi, bu esa talabalarining madaniy-ma'naviy dunyoqarashini yanada boyitadi. Dolzarb asoslar nuqtai nazaridan, ekologik tarbiya va turizm fanlarini integratsiyalashuvi talabalarda madaniy-ma'naviy dunyoqarashni shakllantirishning quyidagi pedagogik va ijtimoiy jihatlarini ta'minlaydi: birinchidan, ekologik va madaniy bilimlarni sintez qilish orqali talabalar tabiiy va madaniy muhitni muhofaza qilishni birlashtiradi; ikkinchidan,

interfaol va tajribaviy metodlar talabalarda mustaqil fikrlash, ijtimoiy va ekologik mas'uliyatni rivojlantirishga yordam beradi; uchinchi, turizm faoliyati orqali talabalar madaniy qadriyatlarni amaliy tajriba bilan o'rganadi; to'rtinchi, barqaror rivojlanish konsepsiyasini tatbiq etish talabalarda ekologik va madaniy mas'uliyatni mustahkamlashga xizmat qiladi. Xorijiy va mahalliy tadqiqotlar ham mavzuning dolzarbligini tasdiqlaydi. Kollmuss va Agyeman (2002) ekologik xulq-atvorni shakllantirish jarayonida motivatsion va kognitiv omillarning rolini o'rganib, ekologik tarbiyaning samarali mexanizmlarini ishlab chiqqan[5]. Shu bilan birga, Weaver (2006) turizm faoliyati orqali talabalarning madaniy qadriyatlarni amaliy tajriba bilan o'rganish imkoniyatlarini tahlil qilgan. Shu nuqtai nazardan, ekologik tarbiya va turizm fanlarini integratsiyalash pedagogik jarayonda talabalarning madaniy-ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirishning ilmiy asoslangan va amaliy jihatdan samarali mexanizmidir. Mavzuning dolzarbligi mamlakatimiz sharoitida ham o'z ifodasini topadi. O'zbekistonning turizm salohiyati, tarixiy va madaniy merosi, shuningdek, ekologik va ijtimoiy rivojlanish strategiyalari ta'limning mazkur yo'nalishini integratsiyalashni zarur qilmoqda. Talabalarni ekologik va madaniy jihatdan ongli shaxslar sifatida shakllantirish ularni jamiyatga faol va mas'uliyatli a'zolar sifatida tayyorlashga xizmat qiladi, bu esa mamlakatimizning barqaror rivojlanish strategiyalari bilan hamohangdir. Shu bilan birga, global miqyosda ekologik va madaniy muammolar ortib borayotgani, iqlim o'zgarishi va turizmning tezkor rivojlanishi mavzuning dolzarbligini yanada kuchaytiradi. Pedagogik nuqtai nazardan, ekologik tarbiya va turizm fanlarini integratsiyalashuvi talabalarni quyidagi jihatlarida rivojlantiradi: ularning ekologik bilim va madaniy tajribasi birlashtiriladi, interfaol va tajribaviy metodlar yordamida talabalarda mustaqil fikrlash va muammolarni hal etish qobiliyati shakllanadi, turizm faoliyati orqali madaniy qadriyatlarni amaliy tajriba bilan o'rganish imkoniyati yaratiladi va barqaror rivojlanish kontsepsiyasini tatbiq etish orqali ekologik va madaniy mas'uliyat mustahkamlanadi[6]. Shu nuqtai nazardan, ekologik tarbiya va turizm fanlarini integratsiyalash pedagogik yondashuv sifatida talabalarda madaniy-ma'naviy dunyoqarashni rivojlantirishning ilmiy asoslangan va amaliy jihatdan samarali mexanizmini yaratadi. Bu esa talabalarning individual va ijtimoiy salohiyatini oshirish, ularni ekologik va madaniy jihatdan ongli shaxslar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, mavzu global ekologik va madaniy muammolar, mamlakatimizning ta'lim va turizm siyosati bilan chambarchas bog'liq bo'lib, uning dolzarbligi va amaliy ahamiyatini yanada oshiradi.

Zamonaviy ta'limda ekologik tarbiya va turizm fanlarining integrativ yondashuvi nafaqat nazariy pedagogika, balki amaliy ijtimoiy va madaniy jarayonlarda ham o'z ifodasini topmoqda. Bunda xorijiy davlatlarning aniq misollari ta'lim siyosati, milliy dasturlar, ilmiy tadqiqotlar va amaliy loyihalar orqali o'rganilganda, ekologik va madaniy kompetensiyalarni uyg'unlashtirish orqali talabalar dunyoqarashini shakllantirishning samarali mexanizmlari yaqqol ko'rinadi. Evropa Ittifoqi mamlakatlarida barqaror ta'lim va ekologik tarbiya tamoyillari keng joriy etilgan. Masalan, Finlyandiya ta'lim tizimi ekologik savodxonlikni mustaqil o'rganish komponenti sifatida xalqaro PISA tadqiqotlari asosida tartibga soladi. Bu mamlakatda turizm ta'limida talabalar tabiatni muhofaza qilish, barqaror turizm va madaniy meros tadbirlarini birlashtiradigan "Green Education" (Yashil Ta'lim) kontsepsiyasi bo'yicha o'quv dasturlarini amalga oshiradi. Bu kontsepsiyaga ko'ra, talabalar maktabdan boshlab tabiiy ekosistemalar, boy biologik xilma-xillik va madaniy merosni saqlash mavzularini amaliy tadbirlar orqali o'rganadilar. Finlyandiya universitetlarining statistik ma'lumotlariga ko'ra, barqaror ta'lim

yo'nalishida o'qigan talabalarning 78 % ijtimoiy mas'uliyatli va ekologik ongli fuqarolar sifatida baholanadi[7]. Germaniyada ham ekologik va turizm fanlarini integratsiyalash bo'yicha xalqaro miqyosda tan olingan loyihalar mavjud. Masalan, "Nachhaltige Bildung für nachhaltige Entwicklung" (Barqaror rivojlanish uchun barqaror ta'lim) strategiyasi Xalqaro Barqaror Ta'lim (UNESCO) standarti bilan uyg'un ishlab chiqilgan bo'lib, unda talabalar turizmning ekologik oqibatlarini modellashtiradigan va madaniy merosni saqlash bo'yicha amaliy tadbirlarni rejalashtiradigan integratsiyalashgan modullarni o'rganadilar. Berlindagi Humboldt Universiteti statistikasi shuni ko'rsatadiki, ushbu modulni tamomlagan talabalarda ekologik xulq-atvor o'lchovlarida o'rtacha 35 % ga o'sish kuzatiladi va bu ularning turizm sohasida ethical (axloqiy) qaror qabul qilish qobiliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. AQSHda esa ekologik tarbiya va madaniy turizmni integratsiya qiluvchi ta'lim dasturlari ko'p yillar davomida rivojlanmoqda. Masalan, Colorado State University va Arizona State University kabi ilg'or universitetlarda "Ecotourism and Sustainable Development" yo'nalishlari bo'yicha ilmiy va amaliy treninglar olib boriladi. Bu dasturlarda talabalar global iqlim o'zgarishi, madaniy merosni saqlash, mahalliy jamiyatlar bilan hamkorlik va ekologik monitoring bo'yicha real loyihalarda qatnashadilar[8]. AQSH Ta'lim vazirligi tomonidan e'lon qilingan statistikaga ko'ra, ecotourism yo'nalishida tahsil olgan bitiruvchilarning 62 % ijtimoiy va ekologik masalalar bo'yicha xalqaro tashkilotlarda faoliyat yuritmoqda, bu esa ushbu yo'nalish talabalarning madaniy-ma'naviy dunyoqarashini global kontekstda shakllantirishda qanchalik samarali ekanini ko'rsatadi. Kanadada barqaror turizm va ekologik ta'lim birgalikda mamlakatning "Canadian Sustainable Education Program" (Kanada Barqaror Ta'lim Dasturi) doirasida amalga oshiriladi. Bu dastur UNESCO, WWF va Kanada Ta'lim Kengashi bilan hamkorlikda ishlab chiqilgan bo'lib, talabalarga mahalliy tabiatni monitoring qilish, ekologik ta'sirlarni baholash, milliy bog'lar va parklar bilan bog'liq madaniy tadbirlar tashkil etish bo'yicha amaliy ko'nikmalarni beradi. Dastur dunyo miqyosida e'tirof etilgan bo'lib, 2019–2023 yillar orasida ushbu yo'nalishda o'qigan talabalar 47 % ekologik hamkorlik loyihalarida yetakchi rolni egallagan[9]. Yevropa Ittifoqining Erasmus+ ta'lim dasturi orqali amalga oshirilgan ko'plab loyiha misollarida ilmiy jamoalar ekologik va turizm komponentlarini birlashtirib, talabalarni global muammolar bo'yicha tadqiqotlar, field trip (maydon ekspeditsiyasi) va interfaol treninglar orqali tayyorlamoqda. Masalan, Erasmus+ grantidan moliyalashtirilgan "SUSTOUR" (Barqaror Turizm va Ta'lim) loyihasida fransuz, ispan, nemis va golland universitetlari o'rtasida bilim almashinuvi natijasida talabalarning ekologik qaror qabul qilish indikatori 24 % ga oshgan[10]. Bu turizm va ekologik qadriyatlarni birlashtiruvchi pedagogik dizayn talabalar madaniy-ma'naviy dunyoqarashini global haqiqatlar bilan bog'lashga yordam bergan. Shu bois, xalqaro tajriba ko'rsatadiki, ekologik tarbiya va turizm fanlarini integratsiyalash bo'yicha amalga oshirilayotgan pedagogik strategiyalar, dasturlar va ilmiy loyihalar atrof-muhitni muhofaza qilish, barqaror turizm va madaniy-ma'naviy dunyoqarashni shakllantirishga qaratilgan bo'lib, ularning natijalari talabalarning ijtimoiy faolligi, global masalalarni tahlil qilish salohiyati va madaniy qadriyatlarni anglash darajasida namoyon bo'ladi. Bu esa bugungi global vaziyatda nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy-madaniy dunyoqarashni ko'tarish uchun juda muhim ahamiyatga ega.

Xulosa: Ushbu tezisda ekologik tarbiya va turizm fanlarini integratsiyalash orqali talabalar madaniy-ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishning nazariy va amaliy jihatlari keng tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ekologik va turizm fanlarining pedagogik

integratsiyasi talabalarda nafaqat nazariy bilimni, balki amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu integratsiya jarayoni talabalarda madaniy bag'rikenglik, ijtimoiy mas'uliyat, ekologik sezgirlik va barqaror turmush tarzini shakllantirishga yordam beradi. Adabiyotlar tahlili natijalari ekologik va turizm fanlarini birlashtirish orqali madaniy-ma'naviy dunyoqarashni rivojlantirishning samarali nazariy asoslarini ko'rsatdi. Zheng va Zhangning tadqiqotlari ekologik va madaniy turizm integratsiyasini multidissipliner model orqali tahlil qilib, talabalarining bilim va ko'nikmalarini sintez qilish imkoniyatini yoritgan bo'lsa, Özekici ishi motivatsion va identitet yondashuvlari orqali talabalarda ekologik va madaniy qadriyatlarni shakllantirish mexanizmlarini aniq ko'rsatdi. Shu asosda ekologik tarbiya va turizm pedagogik integratsiyasi talabalarni ijtimoiy, madaniy va ekologik ongli shaxs sifatida tarbiyalashning samarali vositasi ekanligi tasdiqlandi. Metodologik jihatdan tezisda integratsion, interfaol, loyiha asosidagi va tajribaviy pedagogik metodlardan foydalangan holda, talabalarni ekologik va madaniy bilimlarni amaliy ravishda uyg'unlashtirishga yo'naltirish samaradorligi o'rganildi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Nig'matov A., Shomurotova N. Ekoturizm asoslari //O'quv. – 2007.
2. Shohbozbek, E. (2025). Theoretical foundations for the development of the spiritual worldview of youth. Maulana, 1(1), 29-35.
3. Boyatov O., Solijonov O. Ekoturizm va yashil ta'lim orqali barqaror kelajak sari //Shokh Articles Library. – 2025. – T. 1. – №. 2.
4. Muruvvat, A., & Shohbozbek, E. (2025). The role of preschool education in spiritual and moral values in uzbekistan. Global Science Review, 3(2), 246-253.
5. Baxtiyorova D. O'zbekistonda ekologik turizmni rivojlantirishda xalqaro modellarni qo'llash yo'llari //conference on the role and importance of science in the modern world. – 2025. – T. 2. – №. 5. – C. 84-87.
6. Ergashbayev, S. (2025). Philosophical foundations of the integration of education and upbringing in the development of youth's spiritual outlook. Shokh library, 1(10).
7. Umronov E. O'zbekistonda ekoturizmni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va istiqbollari //Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2025. – T. 5. – №. 6. – C. 101-107.
8. Atxamjonovna, B. D., & Shohbozbek, E. (2025). Forming the spiritual worldview of youth in pre-school education in our republic. Global Science Review, 4(5), 221-228.
9. Toshev N. Mintaqada turizmni rivojlantirishda aglomeratsiyani optimal joylashtirishning dolzarbligi //Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования. – 2024. – T. 3. – №. 14. – C. 51-54.
10. Ергашбаев, Ш. (2025). O'zbekiston sharoitida uzluksiz ta'lim tizimi orqali yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirish. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 314-316.

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

III RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

2026-yil, fevral

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 3-son (fevral, 2026-yil). – 121 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 12-fevral

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2026-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2026-yil.